

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11–12

Тема. М'язи нижньої кінцівки.

Мета – вивчити топографію та функції м'язів нижньої кінцівки.

Матеріали: муляжі, таблиці, підручники, атласи.

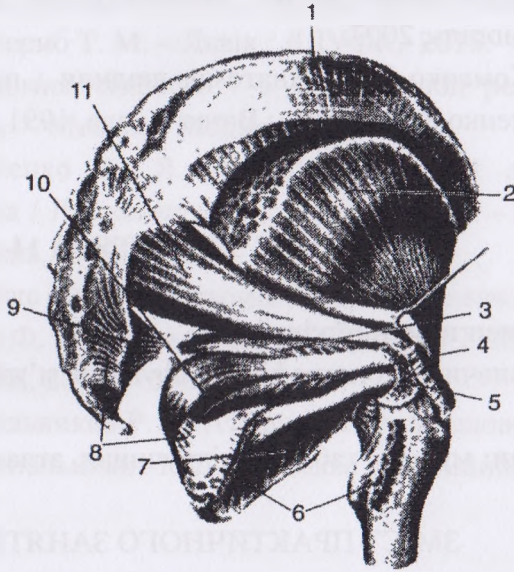
ЗМІСТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Залежно від розміщення, м'язи нижньої кінцівки поділяють на такі *топографічні групи*: *м'язи таза* (зовнішні та внутрішні), *м'язи стегна* (передня, задня та присередня групи), *м'язи гомілки* (передня, задня і бічна групи) і *м'язи стопи* (тильні та підшовні).

Завдання 1. Розгляньте місця прикріплення і проаналізуйте функції таких *м'язів таза* (рис. 1):

зовнішні – великий, середній та малий сідничні м'язи, зовнішній затульний м'яз, квадратний м'яз стегна, м'яз-натягувач широкої фасції;

внутрішні – грушоподібний м'яз, клубово-поперековий м'яз, внутрішній затульний м'яз, верхній і нижній близнюкові м'язи.

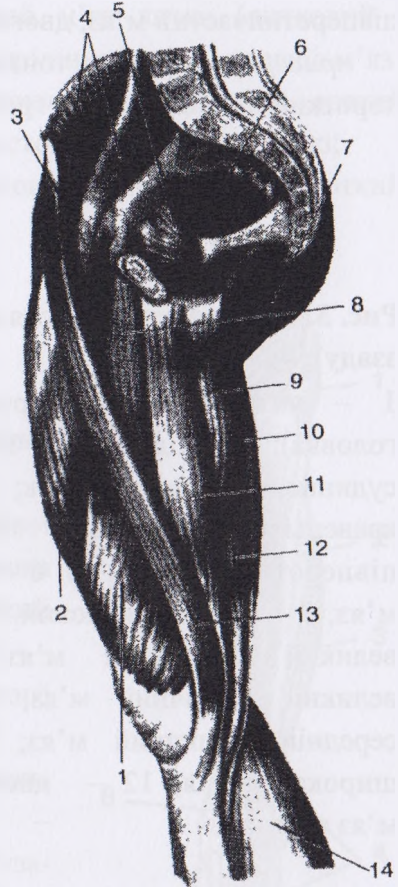
Рис. 1. М'язи таза (вигляд ззаду):

1 – середній сідничний м'яз; 2 – малий сідничний м'яз; 3 – верхній близнюковий м'яз; 4 – нижній близнюковий м'яз; 5 – великий вертлюг (відпиляний); 6 – квадратний м'яз стегна (відрізаний); 7 – зовнішній затульний м'яз; 8 – крижово-горбова зв'язка; 9 – крижово-остьова зв'язка; 10 – внутрішній затульний м'яз; 11 – грушоподібний м'яз

Завдання 2. Ознайомтеся із топографією та функціями м'язів вільної нижньої кінцівки, серед яких виокремлюють м'язи стегна, м'язи гомілки та м'язи стопи (рис. 2, 3).

Рис. 2. М'язи стегна (передня й присередня поверхні):

1 – присередній широкий м'яз; 2 – прямий м'яз стегна; 3 – гребінний м'яз; 4 – клубово-поперековий м'яз; 5 – внутрішній затульний м'яз; 6 – грушоподібний м'яз; 7 – великий сідничний м'яз; 8 – довгий привідний м'яз; 9 – великий привідний м'яз; 10 – півсухожилковий м'яз; 11 – тонкий м'яз; 12 – півперетинчастий м'яз; 13 – кравецький м'яз; 14 – литковий м'яз (присередня головка)

М'язи стегна (див. рис. 2, 3):

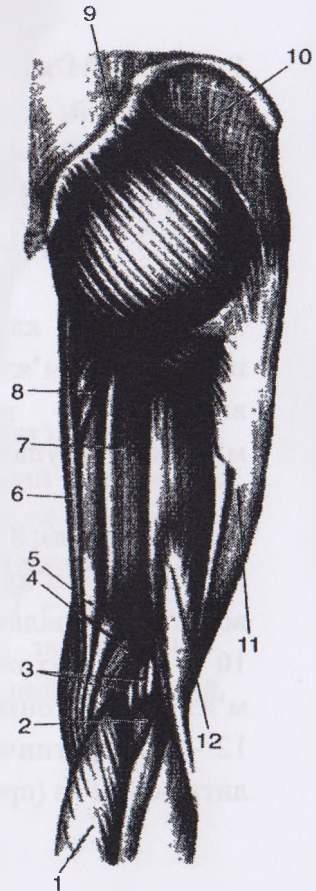
передня група – кравецький м'яз і чотириголовий м'яз стегна;

задня група – півсухожилковий м'яз, півперетинчастий м'яз, двоголовий м'яз стегна;

присередня група – тонкий м'яз, великий, довгий та короткий привідні м'язи, гребінний м'яз.

Рис. 3. М'язи стегна (вигляд ззаду):

1 – литковий м'яз (присередня головка); 2 – підошовний м'яз; 3 – судинно-нервовий пучок; 4 – кравецький м'яз; 5 – півперетинчастий м'яз; 6 – тонкий м'яз; 7 – півсухожилковий м'яз; 8 – великий привідний м'яз; 9 – великий сідничний м'яз; 10 – середній сідничний м'яз; 11 – широка фасція; 12 – двоголовий м'яз стегна

М'язи гомілки (рис. 4, 5):

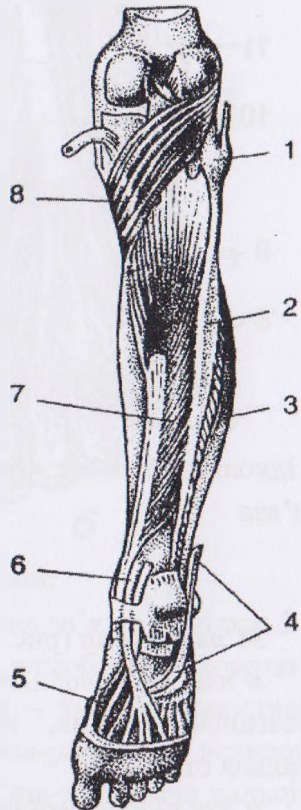
передня група – передній великогомілковий м'яз, довгий м'яз-розгинач пальців і довгий м'яз-розгинач великого пальця стопи;

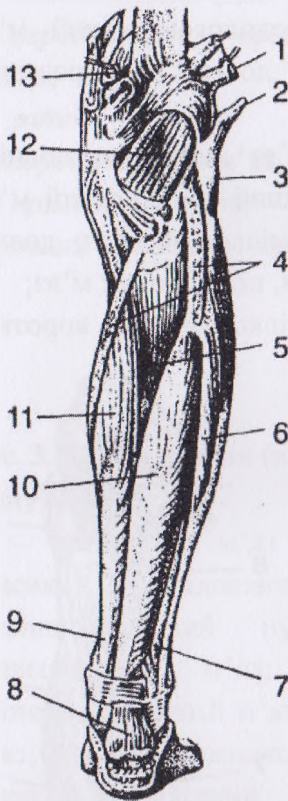
задня група – триголовий м'яз литки (литковий і камбалоподібний м'язи), підколінний м'яз, довгий м'яз-згинач пальців, задній великогомілковий м'яз, довгий м'яз-згинач великого пальця стопи, підошовний м'яз;

бічна група – довгий малоогомілковий м'яз, короткий малоогомілковий м'яз.

Рис. 4. Глибокі м'язи гомілки (вигляд ззаду):

1 – головка малоогомілкової кістки; 2 – малоогомілкова кістка; 3 – короткий малоогомілковий м'яз; 4 – сухожилок довгого малоогомілкового м'яза; 5 – сухожилок довгого м'яза-згинача великого пальця; 6 – сухожилок довгого м'яза-згинача пальців; 7 – задній великогомілковий м'яз; 8 – підколінний м'яз

Рис. 5. М'язи задньої поверхні гомілки:

1 – бічна головка литкового м'яза; 2 – сухожилок двоголового м'яза стегна; 3 – головка малогомілкової кістки; 4 – камбалоподібний м'яз (відрізаний); 5 – задній великогомілковий м'яз; 6 – довгий малогомілковий м'яз; 7 – короткий малогомілковий м'яз; 8 – п'ятковий (Ахіллесів) сухожилок (відрізаний); 9 – сухожилок заднього великогомілкового м'яза; 10 – довгий м'яз-згинач великого пальця; 11 – довгий м'яз-згинач пальців; 12 –

підколінний м'яз; 13 – сухожилок півперетинчастого м'яза

М'язи стопи (рис. 6):

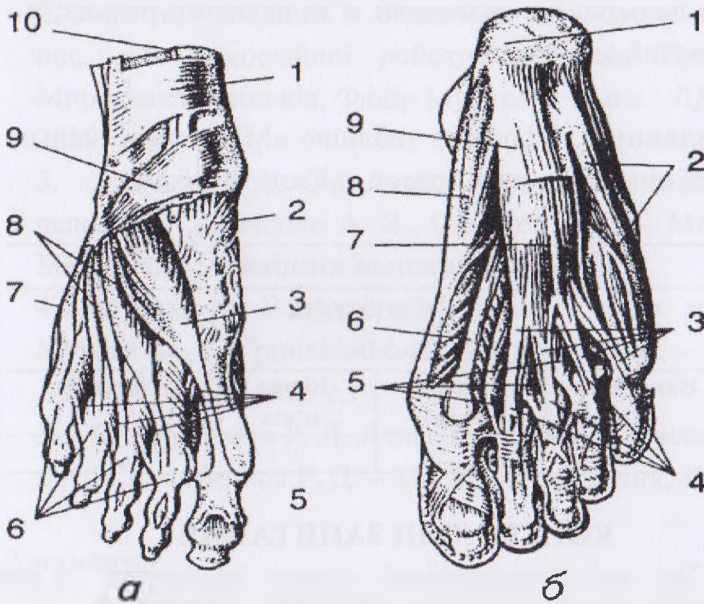
м'язи тильної поверхні стопи – короткий м'яз-розгинач пальців, короткий м'яз-розгинач великого пальця стопи;

м'язи підошовної поверхні стопи:

– *присередня група*: відвідний м'яз великого пальця стопи, привідний м'яз великого пальця і короткий м'яз-згинач великого пальця стопи;

– *бічна група*: відвідний м'яз мізинця, короткий м'яз-згинач мізинця стопи;

середня група: короткий м'яз-згинач пальців, квадратний м'яз підошви, червоподібні м'язи, підошвові і тильні міжкісткові м'язи.

Рис. 6. М'язи стопи:

а – тильна поверхня: 1 – поперечна зв'язка гомілки; 2 – капсула над'ятково-гомілкового суглоба; 3 – короткий м'яз-розгинач великого пальця; 4 – тильні міжкісткові м'язи; 5 – сухожилок довгого м'яза-розгинача великого пальця; 6 – сухожилки довгого м'яза-розгинача пальців;

7 – сухожилок короткого малоомілкового м'яза; 8 – короткий м'яз-розгинач пальців; 9 – хрестоподібна зв'язка гомілки; 10 – передня великогомілкова артерія;
б – підошвова поверхня: 1 – п'ятковий горб; 2 – відвідний м'яз мізинця; 3 – сухожилки довгого м'яза-згинача пальців; 4 – сухожилки короткого м'яза-згинача пальців; 5 – червоподібні м'язи; 6 – сухожилок довгого м'яза-згинача великого пальця; 7 – короткий м'яз-згинач пальців; 8 – відвідний м'яз великого пальця; 9 – підошвовий апоневроз

Завдання 3. Оформіть таблицю «М'язи таза і вільної нижньої кінцівки» (див. зразок «М'язи тулуба»)

М'язи нижньої кінцівки				
М'язи таза				
<i>зовнішні:</i>				
№ з/п	Назва м'яза	Початок м'яза	Кінець м'яза	Функція

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. На які топографічні групи поділяють м'язи нижньої кінцівки?
2. Назвіть м'язи таза, вказати місця їх прикріплення і функції.
3. Опишіть м'язи стегна (передню, задню та присередню групи), їх розміщення та функції.
4. Покажіть та опишіть м'язи гомілки (передню, задню і бічну групи).

5. Назвіть і покажіть основні групи м'язів стопи. Які м'язи до них належать?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Анатомія людини : навч. посіб. для лабораторних занять / Гриньків М. Я., Музика Ф. В., Маєвська С. М., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2015. – 128 с.
2. Анатомія людини з основами морфології : навч. пос. для самостійної роботи / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 84 с.
3. Липченко А. Я. Атлас нормальной анатомии человека / Липченко А. Я., Самусев Р. П. – Москва : Медицина, 1989.
4. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
5. Синельников Р. Д. Атлас анатомии человека : в 3-х т. / Синельников Р. Д. – Москва : Медицина, 1978.

Допоміжні:

1. Анатомия человека : учебник / под ред. Гладышевой А. А. – Москва : Физкультура и спорт, 1977.
2. Иваницкий М. Ф. Анатомия человека : учебник / Иваницкий М. Ф. – Москва : Физкультура и спорт, 1985.

3. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт / за ред. Бобрика І. І., Ковешнікова В. Г. – Київ : Здоров'я, 2001.
4. Очкуренко О. М. Анатомія людини : підручник / Очкуренко О. М., Федотов О. В. – Київ : Вища школа, 1992.
5. Свиридов О. І. Анатомія людини : підручник / Свиридов О. І. – Київ : Вища школа, 2001.
6. Функціональна анатомія : підручник / Федонюк Я. І., Мицкан Б. М., Попель С. Л. [та ін.]. – Тернопіль, 2007.
7. Хоменко Б. Г. Анатомія людини : практикум / Хоменко Б. Г. – Київ : Вища школа, 1991.